

Robert Pelewicz

RODZAJE AKTYWNOŚCI PROKURATORA W SYSTEMIE DOZORU ELEKTRONICZNEGO

Zadaniem niniejszego opracowania jest analiza udziału prokuratora w incydentalnych postępowaniach karnych wykonawczych implikowanych wnioskiem o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, w szczególności określenie jego roli, zadań i prawnych form działania, jak również analiza służących mu środków w związku z możliwością odbycia przez skazanego kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego. Analiza konstrukcji normatywnych ma służyć udzieleniu odpowiedzi na pytanie, czy udział prokuratora w takim incydentalnym postępowaniu wykonawczym spełnia powierzone mu funkcje oraz określeniu, jaka jest obecnie pozycja prokuratora w takim incydentalnym postępowaniu karnym wykonawczym i czy jego udział w tym postępowaniu jest potrzebny¹. W literaturze procesowej nie zajmowano się dotychczas tymi zagadnieniami. Analiza taka wydaje się tym bardziej istotna w kontekście dotychczasowej znikomej aktywności prokuratorów w systemie dozoru elektronicznego, co obrazuje poniższe zestawienie.

Podmioty, które złożyły wnioski o udzielenie zezwolenia na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego w latach 2011-2013						
Lata	Razem	Skazany lub jego obrońca	Prokurator	Sądowy kurator zawodowy	Dyrektor zakładu karnego	Inne
2011	12 862	12 089	–	94	650	29
2012	31 521	28 952	–	119	2 373	77
2013	34 371	30 528	4	62	3 692	85

Źródło: <http://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>

¹ Zmiana modelu dozoru elektronicznego, która obowiązuje od 1 lipca 2015 r. z mocy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 396), nie ma istotnego znaczenia z punktu widzenia zaprezentowanej w artykule oceny udziału prokuratora w incydentalnych postępowaniach karnych wykonawczych w systemie dozoru elektronicznego.

Dodatkowych inspiracji do podjęcia rozważań w tym zakresie dostarczyła odpowiedź Prokuratora Generalnego w związku z kontrolą Najwyższej Izby Kontroli – mającej na celu w szczególności dokonanie oceny, czy system dozoru elektronicznego spełnia zakładane przez ustawodawcę oczekiwania, zwłaszcza w zakresie efektywnej readaptacji społecznej skazanych, obciążenia zakładów karnych od drobnych przestępców oraz czy funkcjonuje spójny i skuteczny system zarządzania dozorem elektronicznym, zapewniający odpowiedni poziom wykonywania kary w tym systemie i gwarantujący niższy koszt utrzymania skazanego niż w tradycyjnej jednostce penitencjarnej² – która doprowadziła do konkluzji, że „Prokuratorzy również w minimalnym zakresie korzystają z możliwości składania wniosków o udzielenie zezwolenia na odbycie kary w SDE. W 2012 r. nie złożyli żadnego takiego wniosku, a w I poł. 2013 r. złożyli cztery wnioski”³. W reakcji na takie ustalenia kontroli „Prokurator Generalny wskazał, że obecnie prokurator nie jest zaliczony do organów postępowania wykonawczego, ma jedynie status strony w postępowaniu przed sądem, zatem prokurator nie nadzoruje postępowania wykonawczego, a jedynie bierze w nim udział w przypadkach ściśle określonych w ustawie. Zdaniem Prokuratora Generalnego, następstwem takiego unormowania jest fakt, że w powszechnych jednostkach prokuratury nie ma wydzielonych komórek do spraw postępowania wykonawczego. Ponadto prokuratura nie gromadzi, gdyż nie ma ku temu podstaw prawnych, danych o osobach skazanych, ich sytuacji życiowej i spełnianiu przez konkretne osoby warunków do ewentualnego objęcia dozorem elektronicznym”⁴. Jak podkreśla Prokurator Generalny, prokuratorzy nie mają zatem instrumentów prawnych, by posiadać z urzędu wiedzę o konkretnych skazanych kwalifikujących się do SDE.

Analiza obowiązujących normatywów nie wydaje się potwierdzać stanowiska Prokuratora Generalnego, a przeciwnie, prowadzi do wniosku, że prokuratorzy mają instrumenty prawne, by posiadać z urzędu wiedzę o konkretnych skazanych kwalifikujących się do SDE, gdyż rola prokuratora w systemie dozoru elektronicznego nie jest determinowana wyłącznie uwarunkowaniami procesowymi – w tym przede wszystkim rolą oskarżyciela publicznego, lecz zasadniczym zadaniem prokuratury, wskazanym w art. 2 ustawy o prokuraturze⁵, jakim jest strzeżenie praworządności oraz szczególną pozycją prokuratora w postępowaniu karnym, jako organu ochrony prawnej⁶. Podkreślenia wymaga już na wstępie, że konstrukcje normatywne ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wol-

² Informacja o wynikach kontroli (Kontrola planowa nr P/13/101) *Wdrożenie i eksploatacja Systemu Dozoru Elektronicznego oraz realizacja zadań przez sądowych kuratorów zawodowych w procesie wykonywania kary pozbawienia wolności w tym systemie*, <http://www.nik.gov.pl/plik/id,7016,vp,8872.pdf>

³ *Ibidem*, s. 24.

⁴ *Ibidem*, s. 24.

⁵ Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz.U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599, ze zm.).

⁶ Szerzej na temat roli prokuratora we współczesnym polskim postępowaniu karnym zob.: B. Sygit, J. Duży, *Nowa pozycja prokuratora w świetle zmian w kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 7-8 i wskazana tam literatura.

ności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego⁷, określając warunki i tryb orzekania o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, będąc jednocześnie fragmentem systemu polskiego prawa karnego, przewidziały w tej procedurze także określoną rolę – a tym samym i wiele możliwych aktywności – dla prokuratora⁸, który w systemie polskiego procesu karnego pełni kilka ról⁹. W postępowaniu przygotowawczym jest kierownikiem tego stadium procesowego, w stadium jurysdykcyjnym jest legitymowany do działania w charakterze oskarżyciela publicznego, jako strona procesowa, niekiedy zaś występuje jako rzecznik interesu publicznego¹⁰. W stadium wykonawczym polskiego postępowania karnego – w przeciwieństwie do kodeksu karnego wykonawczego z 1969 r.¹¹, który w treści Rozdziału II. Organy postępowania wykonawczego (w art. 2 pkt 5) do organów wykonujących orzeczenia zaliczał prokuratora – nowy Kodeks karny wykonawczy z 1997 r.¹² nie zalicza do organów postępowania wykonawczego prokuratora, który w tym postępowaniu – i to tylko przed sądem – jest jedynie stroną¹³. Tak więc w obowiązującym stanie prawnym prokurator nie jest nie tylko „organem postępowania wykonawczego”, ale także „organem wykonującym orzeczenie”¹⁴.

W tej sytuacji kluczową kwestią wiążącą się z zagadnieniami udziału prokuratora w incydentalnych postępowaniach wykonawczych na podstawie ustawy o dozorcze elektronicznym jest charakter prawny udziału prokuratora w incydentalnym postępowaniu wykonawczym w przedmiocie udzielania skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Jest to tym bardziej istotne, że – jak słusznie zaznaczył Prokurator Generalny – na

⁷ Tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960, ze zm. – dalej jako: s.d.e. lub ustawa o dozorcze elektronicznym. Ustawę ogłoszono w Dz.U. Nr 191 poz. 1366, ale weszła w życie dnia 1 września 2009 r. na mocy ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz.U. Nr 113, poz. 719), co ujęto w obwieszczeniu Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 17 września 2008 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz.U. Nr 172, poz. 1069).

⁸ Szerzej na temat struktury i działalności oraz miejsca, które w systemie organów państwa zajmuje polska prokuratura zob. np.: M. Mitera, M. Rojewski, E. Rojowska, *Ustawa o prokuraturze. Komentarz*, Warszawa 2011; H. Zięba-Zalucka, *Instytucja Prokuratury w Polsce*, Warszawa 2003.

⁹ Zob. np.: T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2003, s. 244.

¹⁰ Zob. m.in.: S. Steinborn, *Węzłowe problemy subsydiarnego oskarżenia posiłkowego*, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 12, s. 92; J. Zagrodnik, *Udział prokuratora w postępowaniu sądowym na podstawie art. 55 § 4 Kodeksu postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 3, s. 59.

¹¹ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 13, poz. 98, ze zm.).

¹² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) – dalej jako k.k.w. lub Kodeks karny wykonawczy.

¹³ Zob. K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, t. 17 do art. 3, LEX nr 132364.

¹⁴ W literaturze dominuje przekonanie o tożsamości obu pojęć normatywnych, zob. np. T. Bulenda, R. Musidłowski, *Nowelizacja kodeksu karnego wykonawczego w 2003 r. (analiza i ocena)*, Przegląd Więziennictwa Polskiego 2003, nr 40-41, s. 3; J. Holda, Z. Holda, *Prawo karne wykonawcze*, Warszawa 2006, s. 7.

gruncie Kodeksu karnego wykonawczego podstawowe uprawnienia prokuratora ograniczają się w szczególności do składania wniosków, a w przypadkach przewidzianych w tymże kodeksie – także do wnoszenia zażaleń na postanowienia wydawane w postępowaniu wykonawczym oraz do udziału w posiedzeniach sądu¹⁵.

Określając status prokuratora w incydentalnych postępowaniach wykonawczych na podstawie ustawy o dozorcze elektronicznym, należy mieć także na względzie, że ustawa ta jest kompleksową regulacją prawną, zawierającą autonomiczne uregulowania dotyczące funkcjonowania dozoru elektronicznego, jako systemu wykonywania kary pozbawienia wolności¹⁶. Nie można jednakże zapominać, że ustawa, realizując dążenie do unifikacji postępowania w sprawach karnych, przyjmuje generalne założenie wynikające z odesłania zawartego w art. 5 ust. 1 *in fine* s.d.e., że w sprawach w tej ustawie nieuregulowanych do wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego wymaga odpowiedniego¹⁷ stosowania przepisów k.k.w., „z tym że przepisów dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności w zakładach karnych nie stosuje się, z wyjątkiem art. 80 § 1, 2 i 4-5, art. 159, art. 160, art. 161 § 3, art. 162 § 2 i 3 oraz art. 163.”. Trzeba jednak w tym miejscu odnotować, że Minister Sprawiedliwości zaproponował w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw fundamentalną zmianę systemową w zakresie modelu dozoru elektronicznego, proponując uchylenie ustawy o dozorcze elektronicznym (art. 25 projektu rządowego), przenosząc rozwiązania instytucjonalne i proceduralne w zakresie dozoru elektronicznego do Kodeksu karnego wykonawczego przez dodanie nowego rozdziału określonego jako: „Rozdział VIIa. System dozoru elektronicznego”¹⁸. W uzasadnieniu projektu rządowego podniesiono, że dozór elektroniczny stracił swój eksperymentalny charakter i stał się uznaną instytucją prawa karnego, co wymaga przetransponowania regulacji znajdujących się w ustawie o dozorcze elektronicznym do k.k.w. z jednoczesnym wprowadzeniem niezbędnych zmian dostosowujących do charakteru kodyfikacji karnych, a przede wszystkim do koncepcji przyjętej w projektowanych przepisach wprowadzających zmiany w Kodeksie karnym w zakresie orzekania kar i środków karnych w systemie dozoru elektronicznego¹⁹. Zgodnie z treścią art. 26 rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw przedstawione przez Ministra Sprawiedli-

¹⁵ Szerzej na ten temat zob.: K. Postulski, *Status prokuratora w postępowaniu karnym wykonawczym*, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 12, s. 50 i n.

¹⁶ M. Rusinek, *Ustawa o dozorcze elektronicznym. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 11.

¹⁷ Na temat pojęcia „odpowiedniego” stosowania przepisów zob. m.in.: M. Świetlicka, „Odpowiednie” stosowanie Kodeksu postępowania karnego w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 10.

¹⁸ Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w wersji rządowej zob.: <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/194900/194908/194909/dokument96054.pdf>.

¹⁹ Zob. szerzej: uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw: <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/194900/194908/194909/dokument96307.pdf>, s. 53-56.

wości zmiany legislacyjnej w zakresie instytucji dozoru elektronicznego wchodzi w życie 1 lipca 2015 r.²⁰. W konsekwencji, instytucja dozoru elektronicznego, jako instrument reakcji karnej na popełniony czyn zabroniony została przez polskiego ustawodawcę wprowadzona do Kodeksu karnego ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw²¹.

Analizując rolę prokuratora w incydentalnych postępowaniach karnych wykonawczych regulowanych ustawą o dozorcze elektronicznym, trzeba mieć na względzie, że mamy do czynienia z dwoma reżimami regulującymi uprawnienia i obowiązki w systemie dozoru elektronicznego – reżim Kodeksu karnego wykonawczego i reżim ustawy o dozorcze elektronicznym²². A zatem, uprzedzając już w tym miejscu i wskazując źródła zaproponowanych w niniejszym opracowaniu rozwiązań interpretacyjnych, a także rozwiązań zagadnień instytucjonalnych i procesowych, odnoszących się do roli prokuratora w incydentalnych postępowaniach wykonawczych w systemie dozoru elektronicznego, do przepisów k.k.w. – poprzez odesłanie do art. 5 ust. 1 s.d.e., a następnie do przepisów ustawy z 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego²³ – poprzez odesłanie do art. 1 § 2 k.k.w. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e., można sięgać tylko wówczas, gdy wątpliwości tych nie można dekodować na gruncie przepisów ustawy o dozorcze elektronicznym, przy zastosowaniu wszystkich obowiązujących zasad wykładni i reguł logicznego rozumowania. Także więc i przy określaniu statusu prokuratora w tym postępowaniu przepis art. 5 ust. 1 s.d.e. musi mieć charakter wyjątkowy, gdyż ustawa o dozorcze elektronicznym nie stanowi uzupełnienia przepisów k.k.w. i k.p.k., lecz jej przepisy regulują własne normy instytucjonalne i procesowe, jedynie pomocniczo odwołując się do przepisów k.k.w. i k.p.k. i tylko w koniecznym zakresie²⁴. Prokurator uczestniczący w czynnościach implikowanych zapisami normatywnymi ustawy o dozorcze elektronicznym – tym bardziej sąd penitencjarny, przed którym te postępowania się toczą – musi więc mieć w szczególności na uwadze, że w takim postępowaniu znajdują zastosowanie nie tylko podstawowe gwarancje proceduralne, ale także i takie przepisy k.p.k. i k.k.w., które regulują zagadnienia dotyczące formy czynności procesowych, składu sądu, przebiegu postępowania międzyinstancyjnego, zawiadomień, doręczeń czy obliczania terminów.

Nie ulega wątpliwości, że odrębności, wskazane w normatywach ustawy o dozorcze elektronicznym, oraz występujące tam, gdzie nie da się zastoso-

²⁰ Na temat zaproponowanych w projekcie – a w efekcie i w ustawie nowelizującej Kodeks karny – rządowym zmian modelu dozoru elektronicznego zob. szerzej: R. Pelewicz, *System dozoru elektronicznego w projekcie nowelizacji Kodeksu karnego (zagadnienia wybrane)*, Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, Zeszyt specjalny (13) 2014, s. 111 i n.

²¹ Dz.U. z 2015 r., poz. 396; <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150000396>.

²² M. Rusinek, *Ustawa...*, *op. cit.*, s. 66.

²³ Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm. – dalej jako k.p.k. lub Kodeks postępowania karnego.

²⁴ Por. K. Postulski, *Glosa do postanowienia SN z 16.3.1994 r., II KRN 6/94*, „Palestra” 1994, nr 12, s. 190.

wać wprost przepisów k.k.w. i k.p.k. w wyniku odpowiedniego zastosowania – co rodzi konieczność ich przystosowania do incydentalnego postępowania wykonawczego – w praktyce mogą powodować wiele trudności interpretacyjnych związanych z udziałem prokuratora w incydentalnych postępowaniach wykonawczych regulowanych ustawą o dozorcze elektronicznym. Trudności te potęguje nowatorski charakter tych normatywów, co związane jest także ze szczególną rolą, jaką w takich incydentalnych postępowaniach karnych wykonawczych pełnią inne podmioty, a zwłaszcza nieznane postępowaniu karnemu i postępowaniu karnemu wykonawczemu upoważniony podmiot dozorujący²⁵, który z mocy art. 57 ust. 1 *in fine* s.d.e. jest również organem uprawnionym do wykonywania orzeczeń²⁶ oraz podmiot prowadzący centralę monitorowania²⁷. Podmioty te pełnią nie tylko szczególną rolę, ale i posiadają uprawnienia wymagające odpowiedniego interpretowania kodeksu karnego wykonawczego i kodeksu postępowania karnego²⁸. Uzasadnia to konieczność usystematyzowania roli prokuratora w incydentalnych postępowaniach wykonawczych w systemie dozoru elektronicznego – i to nie tylko z uwagi na udział prokuratora w tym postępowaniu, w charakterze strony, ale także jako organu ochrony prawnej, a więc przede wszystkim z punktu widzenia szczególnej pozycji ustrojowej, jaką prokurator zajmuje nie tylko w postępowaniu karnym²⁹.

Na wstępie analizy poszczególnych normatywów ustawy o dozorcze elektronicznym, określających status prokuratora w systemie dozoru elektronicznego, trzeba podkreślić, że także i ta ustawa nie zmienia pozycji ustrojowej i procesowej prokuratora w incydentalnych postępowaniach wykonawczych na gruncie systemu dozoru elektronicznego i nie zalicza prokuratora do organów postępowania wykonawczego. Prowadzi to do wniosku, że także w incydentalnym postępowaniu wykonawczym w systemie dozoru elektronicznego, prokurator jest jedynie stroną – a więc nie jest nie tylko organem incydentalnego postępowania wykonawczego,

²⁵ Na podstawie art. 4 ust. 1 s.d.e. upoważnionym podmiotem dozorującym może być instytucja państwowa, przedsiębiorca lub podmiot zagraniczny, jeżeli jest przedsiębiorcą w rozumieniu prawa kraju rejestracji i spełnia warunki do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej.

²⁶ Np. zgodnie z treścią art. 58. 1 i 2 s.d.e. w razie potrzeby upoważniony podmiot dozorujący może żądać od Policji udzielenia pomocy przy dokonywaniu czynności postępowania wykonawczego, a Policja ma obowiązek udzielenia pomocy; kosztami pomocy obciąża się skazanego, o czym należy go pouczyć, zaś według treści art. 65a. s.d.e. upoważniony podmiot dozorujący może bez zgody sędziego penitencjarnego usunąć, wymienić, zainstalować lub założyć elektroniczne urządzenie rejestrujące lub nadajnik, jeżeli 1) Minister Sprawiedliwości dokonał wyboru innego podmiotu jako upoważnionego podmiotu dozorującego lub na podstawie art. 81 zarządził kontynuowanie dozorów przez inny podmiot; 2) elektroniczne urządzenie rejestrujące lub nadajnik uległy uszkodzeniu, zniszczeniu, zużyciu albo z innych powodów nie funkcjonują prawidłowo; 3) jest to konieczne z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia skazanego.

²⁷ Na podstawie art. 4a s.d.e. podmiotem prowadzącym centralę monitorowania może być upoważniony podmiot dozorujący lub jednostka organizacyjna podległa Ministrowi Sprawiedliwości.

²⁸ Np. z mocy art. 57 ust. 1 s.d.e. wykonują polecenia sędziego penitencjarnego.

²⁹ Na temat usytuowania i zadań prokuratora w systemie organów państwowych zob. np. W. Czerwiński, *Udział prokuratora w postępowaniu administracyjnym*, Toruń 2009 i wskazana tam literatura.

ale także organem wykonującym orzeczenie w systemie dozoru elektronicznego. Takie usytuowanie prokuratora w procesie wykonywania orzeczeń w systemie dozoru elektronicznego nie pozbawia go jednak uprawnień do wpływania na decyzje organów postępowania wykonawczego, przede wszystkim sądu penitencyjnego. Nie ulega bowiem wątpliwości, że choćby z punktu widzenia zaszłości procesowych prokurator posiada bogatą wiedzę zarówno o skazanych, jak też o uwarunkowaniach środowiskowych, w jakich wykonywane są wobec nich orzeczenia sądowe. Prokurator może stanowić – poza oczywiście aktywnością wynikającą z ustawowej pozycji strony incydentalnych postępowań wykonawczych – podstawowe źródło inspiracji do podejmowania przez sąd penitencyjny decyzji należących do jego kompetencji oraz informacji, jakie niezbędne są do podejmowania tych decyzji. W tym kontekście nie może więc dziwić, że polski ustawodawca nie wyeliminował udziału prokuratora w systemie dozoru elektronicznego i zawarł w ustawie o dozorze elektronicznym konstrukcje normatywne dające prokuratorom szczególne zadania³⁰, które można realizować w wielu formach.

Za najistotniejszą z nich należy uznać prawo inicjowania postępowań incydentalnych, w wyniku których sąd penitencyjny decyduje o dalszych losach skazanego, w zakresie wykonania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Uprawnienie takie może być realizowane przez złożenie wniosku do sądu penitencyjnego o wszczęcie incydentalnego postępowania wykonawczego, przy czym ze względu na źródło upoważnienia inicjowania incydentalnego postępowania wykonawczego w systemie dozoru elektronicznego należałoby odróżnić uprawnienia autonomiczne – wskazane w normatywach ustawy o dozorze elektronicznym oraz uprawnienia pośrednie (w wyniku odesłania) – nie wskazane wprost w ustawie o dozorze elektronicznym, ale wynikające z treści art. 19 § 1 k.k.w. w związku z nakazem odpowiedniego stosowania wymienionym w treści art. 5 ust. 1 s.d.e. Istotne jest także i to, że ani Kodeks karny wykonawczy, ani też ustawa o dozorze elektronicznym, nie określa, ani nie ogranicza prokuratorowi zakresu przedmiotowego wniosków składanych do sądu penitencyjnego w ramach incydentalnego postępowania wykonawczego. W związku z tym należy przyjąć, że wnioski prokuratora mogą dotyczyć nie tylko samego wszczęcia incydentalnego postępowania wykonawczego na podstawie ustawy o dozorze elektronicznym, ale i kierunków dalszego postępowania, przeprowadzenia określonych dowodów, czy kwestii formalnych zaistniałych w toku postępowania³¹.

Do autonomicznego uprawnienia inicjowania postępowań incydentalnych, w wyniku których sąd penitencyjny decyduje o dalszych losach skazanego,

³⁰ Np. w art. 41a s.d.e. przewidziano obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniu sądu penitencyjnego, mającego za przedmiot udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego – w przeciwieństwie do kodeksu karnego wykonawczego, który nie zawiera przepisów, konstruujących obowiązek udziału prokuratora w posiedzeniu sądu penitencyjnego.

³¹ Por. K. Postulski, *Kodeks..., op. cit.*, t. 3 do art. 21.

w zakresie wykonania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, zaliczamy wnioski prokuratora dotyczące:

- nałożenia na skazanego obowiązków określonych w art. 72 k.k. (art. 8 ust. 2 *in principio* s.d.e.);
- orzeczenia wobec skazanego zakazu zbliżania się do określonej osoby (art. 8 ust. 3 *in principio* s.d.e.);
- nałożenia obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach (art. 8 ust. 3 *in fine* s.d.e.);
- udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 39 s.d.e.).

Do pośredniego uprawnienia inicjowania postępowań incydentalnych, w wyniku których sąd penitencjarny decyduje o dalszych losach skazanego, w zakresie wykonania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, zaliczamy wnioski prokuratora dotyczące:

- uchylecia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 17 ust. 1 s.d.e., art. 28 s.d.e. i art. 29 s.d.e. w zw. z art. 19 § 1 k.k.w. i w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e.);
- warunkowego przedterminowego zwolnienia skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 33a ust. 2 s.d.e. i art. 5 ust. 1 s.d.e. w zw. z art. 161 § 2 k.k.w. i art. 19 § 1 k.k.w.);
- ustanowienia, rozszerzenia lub zmiany obowiązków oraz o zwolnienie od tych obowiązków orzeczonych w związku z warunkowym zwolnieniem skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 33a ust. 5 s.d.e. i art. 5 ust. 1 s.d.e. w zw. z art. 163 § 2 k.k.w. i art. 19 § 1 k.k.w.);
- oddania pod dozór lub o zwolnienie od dozoru orzeczonego w związku z warunkowym zwolnieniem skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 33a ust. 5 s.d.e. i art. 5 ust. 1 s.d.e. w zw. z art. 163 § 2 k.k.w. i art. 19 § 1 k.k.w.);
- odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 33a ust. 5 s.d.e. i art. 5 ust. 1 s.d.e. w zw. z art. 160 § 3 k.k.w. i art. 19 § 1 k.k.w.);
- warunków wykonywania obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu w czasie trwania imprezy masowej, kontrolowanego przy użyciu aparatury monitorującej (arg. z art. 83c s.d.e. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e. i w zw. z art. 19 § 1 k.k.w.);
- zamiany obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu w czasie trwania imprezy masowej na obowiązek stawiennictwa, w czasie trwania imprezy masowej, w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania ska-

- zanego, komendanta powiatowego (rejonowego, miejskiego) Policji (arg. z art. 83d s.d.e. i art. 83e s.d.e. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e. i w zw. z art. 19 § 1 k.k.w.);
- rozstrzygnięcia wątpliwości co do wykonania orzeczenia w związku z wykonywaniem przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 13 § 1 k.k.w. w zw. z art. 19 § 1 k.k.w. i w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e.).

Zaprezentowane zestawienie wymaga zwrócenia uwagi przede wszystkim na relację art. 9 k.k.w. i art. 19 k.k.w. do art. 39 s.d.e., który to kreuje szczególną rolę prokuratora, jako jednego z enumeratywnie wskazanych podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. Zgodnie bowiem z treścią art. 39 s.d.e. w sprawach o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny orzeka na wniosek: skazanego, obrońcy skazanego, prokuratora, sądowego kuratora zawodowego lub dyrektora zakładu karnego. Nie budzi wątpliwości, że z mocy art. 9 k.k.w. w postępowaniu wykonawczym obowiązuje zasada postępowania z urzędu, nakazująca sądowi wszcząć z urzędu postępowanie wykonawcze. Z kolei brzmienie art. 19 § 1 k.k.w. nie pozostawia wątpliwości, że zasada postępowania z urzędu dotyczy również wszczynania z urzędu incydentalnych postępowań wykonawczych. Przepis ten przewiduje wszczynanie postępowań incydentalnych także na wniosek prokuratora, skazanego albo jego obrońcy, a jeżeli ustawa tak stanowi również na wniosek innych osób. Ogranicza w ten sposób zasadę postępowania z urzędu, w zakresie wszczynania postępowań incydentalnych, dając w tym względzie pierwszeństwo wskazanym podmiotom, a przewidując możliwość ich wszczynania z urzędu w dalszej kolejności – wprowadzając tym samym zasadę ograniczonej skargowości³². Jednakże ustawa o dozorcze elektronicznym w art. 39 s.d.e. konkretyzuje normatyw art. 19 § 1 k.k.w., w ten sposób, że orzekanie sądu penitencjarnego w sprawach o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, a więc wszczęcie incydentalnego postępowania wykonawczego w tym zakresie, uzależnia od złożenia wniosku przez uprawniony podmiot. Kolidacja powołanych norm implikuje zastosowanie zasady *lex specialis derogat legi generali*, co oznacza, że przepis szczególny zawarty w art. 39 s.d.e. wyłącza stosowanie przepisu ogólnego zawartego w art. 19 § 1 k.k.w. i prowadzi do wniosku, że to incydentalne postępowanie wykonawcze opiera się na zasadzie skargowości³³, wprost skonkretyzowanej w treści art. 39 s.d.e. Należy ją dekodować w ten sposób, że w sprawach o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd peniten-

³² Zob. K. Postulski, *Kodeks...*, *op. cit.*, t. 3 do art. 19.

³³ M. Rusinek, *Ustawa...*, *op. cit.*, s. 160.

cyjny orzeka wyłącznie na wniosek uprawnionego podmiotu, co oznacza, że wszczęcie incydentalnego postępowania wykonawczego w sprawie o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego uzależnione jest od wniosku określonego w art. 39 s.d.e. podmiotu – między innymi prokuratora³⁴.

Konstrukcja normatywna i relacja treści wskazanych przepisów nie pozostawiają wątpliwości, że aby wniosek prokuratora w sprawie o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego mógł otrzymać właściwy bieg – a także z uwagi na potencjalne bariery blokujące sprawność i efektywność incydentalnego postępowania wykonawczego – musi odpowiadać wymaganiom formalnym, najpierw przewidzianym w art. 119 i 120 § 1 k.p.k., a następnie także w przepisach szczególnych³⁵. Tak więc wniosek prokuratora o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego powinien spełnić wszelkie wymogi formalne, wynikające z treści³⁶:

- art. 40 s.d.e., który obliguje do formy pisemnej żądania i jego uzasadnienia, a nadto do dołączenia zgody wymienionych w ust. 2 i 3 osób, bez wskazania jednak konsekwencji niezachowania wskazanych w jego treści wymogów;
- art. 19 § 3 k.k.w., który odnośnie incydentalnych postępowań wykonawczych zobowiązuje do uzasadnienia zawartych w nim żądań w stopniu umożliwiającym jego rozpoznanie, w szczególności do dołączenia odpowiednich dokumentów, a w razie niewykonania tego obowiązku umożliwia pozostawienie wniosku bez rozpoznania, a zatem, gdy wniosek nie będzie należycie uzasadniony lub nie będzie wskazywał dowodów na poparcie zawartych w nim żądań, sąd będzie mógł pozostawić go bez rozpoznania³⁷;
- art. 119 k.p.k. i 120 § 1 k.p.k., które wskazują, co powinno zawierać każde pismo procesowe i jakie załączniki są niezbędne, a to z kolei implikuje stosowanie art. 120 § 1 k.p.k., który odpowiednio (art. 1 § 2 k.k.w.) normuje tryb postępowania sądu penitencjarnego, jeśli wniosek w sprawie

³⁴ Na temat okoliczności wyłączających możliwość wszczęcia incydentalnego postępowania wykonawczego w sprawie o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego zob. R. Pelewicz, *Wszczęcie postępowania w sprawie o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego*, „Probacja” 2014, nr 3, s. 98-103.

³⁵ Szerzej na temat wymogów, co do prawidłowej (skutecznej) treści i formy wniosku o udzielenie skazanemu zezwolenia na wykonanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego zob. R. Pelewicz, *Wszczęcie postępowania...*, *op. cit.*, s. 103-109.

³⁶ Szerzej na temat wymogów wniosku o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego zob. M. Rusinek, *Ustawa o dozorzę elektronicznym. Komentarz*, LEX nr 8039, t. 1-4 do art. 40.

³⁷ Por. B. Orłowska-Zielińska, K. Szczechowicz, *Wykonalność postanowień, udział stron i inne wybrane aspekty nowelizacji kodeksu karnego wykonawczego*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 3..., *op. cit.*, s. 114-115.

o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie odpowiada wymogom formalnym pisma procesowego³⁸.

W zakresie pozostałych uprawnień prokuratora do inicjowania incydentalnych postępowań wykonawczych w systemie dozoru elektronicznego ma zastosowanie zasada ograniczonej skargowości, zgodnie z którą sąd penitencjarny, z mocy art. 2 pkt 2 k.k.w. będący organem postępowania wykonawczego, prowadzi postępowanie i dokonuje czynności z urzędu. Pozwala to sądowi penitencjarnemu wszczynanie z urzędu przede wszystkim tych incydentalnych postępowań wykonawczych, co do wszczynania których prokurator nie przejawia w tym stadium postępowania karnego żadnej inicjatywy.

Niezwykle istotnym zadaniem prokuratora w incydentalnych postępowaniach karnych wykonawczych dotyczących udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jest jego udział w posiedzeniach sądu penitencjarnego, w toku których prokurator ma prawo przedstawiać swoje stanowisko w kwestiach, które są przedmiotem sprawy, a także zgłaszać stosowne wnioski, co do biegu postępowania. Mając na względzie zarówno treść ustawy o dozorcze elektronicznym, jak i treść Kodeksu karnego wykonawczego, prokurator dysponuje prawem do udziału w posiedzeniach sądu penitencjarnego (i w posiedzeniach sądu wyższej instancji, co wyraźnie wynika z upoważnienia zawartego w treści art. 22 § 1 *in fine* k.k.w. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e., gdyż zarówno Kodeks karny wykonawczy, jak i ustawa o dozorcze elektronicznym, nie przewidują odrębnej regulacji dla tych posiedzeń), mających za przedmiot:

- udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 41a s.d.e. – obligatoryjnie);
- nałożenie na skazanego obowiązków określonych w art. 72 k.k. (art. 8 ust. 2 *in principio* s.d.e.);
- orzeczenie wobec skazanego zakazu zbliżania się do określonej osoby (art. 8 ust. 3 *in principio* s.d.e.);
- nałożenie obowiązku powstrzymania się od przebywania w określonych miejscach (art. 8 ust. 3 *in fine* s.d.e.);
- warunkowe przedterminowe zwolnienie skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 33a ust. 1 s.d.e. i art. 5 ust. 1 s.d.e. w zw. z art. 161 § 1 k.k.w.);
- ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków oraz o zwolnienie od tych obowiązków orzeczonych w związku z warunkowym zwolnieniem skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 33a ust. 5 s.d.e. i art. 5 ust. 1 s.d.e. w zw. z art. 163 § 2 k.k.w. i art. 22 § 1 k.k.w.);

³⁸ Por. K. Postulski, *Status prokuratora...*, *op. cit.*, s. 52.

- oddanie pod dozór lub o zwolnienie od dozoru orzeczonego w związku z warunkowym zwolnieniem skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 33a ust. 5 s.d.e. i art. 5 ust. 1 s.d.e. w zw. z art. 163 § 2 k.k.w. i art. 22 § 1 k.k.w.);
- odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 33a ust. 5 s.d.e. i art. 5 ust. 1 s.d.e. w zw. z art. 160 § 3 k.k.w. i art. 22 § 1 k.k.w.);
- uchylenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (arg. z art. 17 ust. 1 s.d.e., art. 28 s.d.e. i art. 29 s.d.e. w zw. z art. 22 § 1 k.k.w. i w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e.);
- warunki wykonywania obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu w czasie trwania imprezy masowej, kontrolowanego przy użyciu aparatury monitorującej (arg. z art. 83c s.d.e. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e. i w zw. z art. 22 § 1 k.k.w.);
- zamianę obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu w czasie trwania imprezy masowej na obowiązek stawiennictwa, w czasie trwania imprezy masowej, w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania skazanego, komendanta powiatowego (rejonowego, miejskiego) Policji (arg. z art. 83d s.d.e. i art. 83e s.d.e. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e. i w zw. z art. 22 § 1 k.k.w.);
- rozstrzygnięcie wątpliwości co do wykonania orzeczenia w związku z wykonywaniem przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 13 § 1 k.k.w. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e. i w zw. z art. 22 § 1 k.k.w.).

Ponieważ Kodeks karny wykonawczy nie zawiera przepisów, z których wynikałby obowiązek udziału prokuratora w posiedzeniu sądu, to zgodnie z regułą ogólną, wynikającą z art. 22 § 1 k.k.w., udział prokuratora w posiedzeniach dotyczących incydentalnych postępowań wykonawczych jest fakultatywny i jego niestawiennictwo nie jest przeszkodą dla rozpoznania sprawy. Normatywy ustawy o dozorcze elektronicznym potwierdzają takie założenie ustawodawcy, przewidując obowiązkowy udział prokuratora jedynie w posiedzeniu sądu penitencjarnego, mającego za przedmiot udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w tym systemie (art. 41a s.d.e.). Brak w ustawie o dozorcze elektronicznym innych przepisów przewidujących obowiązkowy udział prokuratora w posiedzeniach sądu penitencjarnego, świadczy o tym, że prokurator nie musi uczestniczyć w posiedzeniach sądu penitencjarnego, a więc jego niestawiennictwo na posiedzenie sądu penitencjarnego w systemie dozoru elektronicznego nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Nie znaczy to jednak, że nie powinien w nich brać udziału. Oczywiście ze względu na konstrukcje normatywne ustawy o dozorcze elektronicznym, kwestia

wyboru pomiędzy udziałem w posiedzeniu sądu penitencjarnego, a zgłoszeniem wniosku na piśmie, bądź też innym sposobem przekazania swojego stanowiska, należy do prokuratora. Wydaje się jednak, że zwłaszcza w sytuacjach, w których prokurator jest inicjatorem aktywności orzeczniczej sądu penitencjarnego, powinien wziąć udział w takim posiedzeniu sądu. Skoro bowiem prokurator jest inicjatorem takiego incydentalnego postępowania wykonawczego, to on powinien podejmować decyzje zarówno co do oceny kwestii mającej być przedmiotem rozstrzygnięcia sądu penitencjarnego na posiedzeniu, jak i sposobu udziału w takim posiedzeniu. I choć nie ulega wątpliwości, że prokurator traktowany jest – zgodnie z zasadą równości broni – tak samo jak inni uczestnicy incydentalnego postępowania wykonawczego w systemie dozoru elektronicznego³⁹, to jednak wbrew konkluzjom stanowiska Prokuratora Generalnego, przedstawione rozważania prowadzą do wniosku, że prokurator ma możliwość wszechstronnej aktywności w systemie dozoru elektronicznego, między innymi poprzez udział w posiedzeniach sądu penitencjarnego, składanie ustnych i pisemnych wniosków, bądź też przekazywanie swojego stanowiska w jakikolwiek inny sposób, zwłaszcza w sytuacjach, gdzie przedmiotem rozstrzygnięć są decyzje ważne i dla sądu penitencjarnego, i z punktu widzenia społecznego czy państwowego⁴⁰.

Jak już wskazano, poza wyjątkiem określonym w treści art. 41a s.d.e., niestawiennictwo prokuratora, należycie zawiadomionego o terminie i celu posiedzenia, nie wstrzymuje rozpoznania sprawy (arg. z art. 22 § 1a k.k.w. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e. – co oczywiście nie zwalnia sądu penitencjarnego od obowiązku zawiadomienia prokuratora o terminie i celu tego posiedzenia). Sposób zawiadomienia prokuratora o posiedzeniach w systemie dozoru elektronicznego reguluje art. 135 k.p.k. w zw. z art. 5 ust. 1 s.d.e. i w zw. z art. 1 § 2 k.k.w., zgodnie z treścią którego „Prokuratora zawiadamia się przez doręczenie wykazu spraw, które mają być w danym dniu rozpoznane”. Także i na gruncie incydentalnych postępowań wykonawczych w systemie dozoru elektronicznego, konkretyzację normy ustawowej stanowi treść § 288 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych, który nakazuje o terminach rozpoznawania spraw na posiedzeniach z udziałem stron zawiadamiać oskarżyciela publicznego przez doręczenie mu wokandy, co powinno nastąpić bezzwłocznie po jej sporządzeniu, najpóźniej w ciągu 7 dni przed wyznaczonym terminem rozpoznania sprawy. Wyjątkowo, w pilnych wypadkach, sąd penitencjarny może dokonać zawiadomienia w inny sposób (np. telefonicznie czy za pośrednictwem poczty elektronicznej)⁴¹.

Dla ustawodawcy równie ważnym zagadnieniem z punktu widzenia sprawności i skuteczności incydentalnego postępowania wykonawczego, w zakresie

³⁹ Por. post. SN z 18.09.2013 r., V KZ 67/13, LEX nr 1365527.

⁴⁰ Por. M. Syta, *Udział prokuratora w posiedzeniach sądowych w świetle kodeksu postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 10, s. 25-36.

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 259).

dozoru elektronicznego, jest wszechstronna aktywność prokuratora w systemie dozoru elektronicznego – do czego dodatkowo przekonuje treść następujących normatywów:

- art. 40 ust. 3 s.d.e. w zw. z art. 11 ust. 1 s.d.e., nakładających na prokuratora obowiązek dołączenia do wniosku o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego zgody osoby lub osób pełnoletnich zamieszkujących wspólnie ze skazanym udzielonej na piśmie, obejmująca także umożliwienie upoważnionemu podmiotowi dozoru przeprowadzenie czynności kontrolnych, mających na celu sprawdzenie prawidłowości funkcjonowania elektronicznego urządzenia rejestrującego oraz nadajnika (art. 8 ust. 1 pkt 5 s.d.e.);
- art. 40 ust. 4 s.d.e. w zw. z art. 8 ust. 3 s.d.e., nakładających na prokuratora obowiązek dołączenia do wniosku o orzeczenie wobec skazanego zakazu zbliżania się do określonej osoby (niezależnie czy uczynił to wraz z wnioskiem o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego złożonego czy już w trakcie wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego), zgody osoby, której orzeczenie zakazu zbliżania się ma dotyczyć;
- art. 47 s.d.e., który umożliwia niezwłoczne wykonanie postanowienia sądu penitencjarnego o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostało wydane na wniosek prokuratora lub jeżeli prokurator oświadczył, że nie sprzeciwia się udzieleniu tego zezwolenia.

W treści normatywnej ustawy o dozorcze elektronicznym ustawodawca wyposażył ponadto prokuratora w prawo składania zażaleń na postanowienia sądu penitencjarnego:

- o udzieleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 52 ust. 1 s.d.e.);
- o odmowie udzielenia takiego zezwolenia (art. 52 ust. 1 s.d.e. i art. 53 s.d.e.);
- o uchyleniu skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (art. 55 ust. 4 *in fine* s.d.e. w zw. z art. 53 s.d.e.).

W postępowaniu karnym wykonawczym prowadzonym w granicach wytyczonych normatywami ustawy o dozorcze elektronicznym ustawodawca umożliwia prokuratorowi realizację tego celu, między innym poprzez nadanie mu przymiotu strony postępowania wykonawczego i wyposażenie w uprawnienie do inicjowania incydentalnych postępowania wykonawczych. Nie zamyka to innej możliwej aktywności prokuratora w tym postępowaniu. Wąskie zakreślenie

prokuratorowi inicjatywy proceduralnej, w zakresie wszczęcia incydentalnego postępowania wykonawczego w systemie dozoru elektronicznego na gruncie ustawy o dozorcze elektronicznym, nie pozbawia prokuratora uprawnienia do sygnalizowania sądowi penitencjarnemu potrzeby wszczęcia takich postępowań z urzędu. Dotyczy to przykładowo kwestii zaistnienia przesłanek ustawowych uchylenia przez sąd penitencjarny zezwolenia na odbycie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (np. art. 19 s.d.e., art. 28 s.d.e. i art. 29 s.d.e.), czy zamiany orzeczonego w związku z zakazem wstępu na imprezę masową obowiązku przebywania w miejscu stałego pobytu w czasie trwania imprezy masowej na obowiązek stawiennictwa (art. 83e s.d.e.).

Na tle powyższych rozważań i w świetle regulacji ustawy o prokuraturze za niezbyt fortunną należy uznać konkluzję Prokuratora Generalnego, że skoro obecnie prokurator nie jest zaliczony do organów postępowania wykonawczego i ma jedynie status strony w postępowaniu przed sądem, to „nie nadzoruje postępowania wykonawczego, a jedynie bierze w nim udział w przypadkach ściśle określonych w ustawie”, a tym samym prokuratorzy nie mają instrumentów prawnych do aktywnego udziału w incydentalnych postępowaniach wykonawczych w systemie dozoru elektronicznego. Takie stanowisko Prokuratora Generalnego nie jest w szczególności zgodne z treścią art. 2 art. w zw. z art. 3 ust. 1 pkt 3, 5a, 8, 8a i 10 ustawy o prokuraturze. Pierwszy z powołanych normatywów stanowi, że zadaniem prokuratury jest nie tylko czuwanie nad ściganiem przestępstw, ale także i strzeżenie praworządności, co oznacza, że celem działalności prokuratora jest szeroko rozumiany interes publiczny. Prezentowaną powyżej tezę wzmacnia treść drugiego z powołanych normatywów ustawy o prokuraturze, który konkretyzuje instrumenty służące realizacji zadań wskazanych w art. 2 ustawy o prokuraturze, a więc także i zadań służących ochronie praworządności, uprawniając i zobowiązując prokuratorów do:

3) podejmowania środków przewidzianych prawem, zmierzających do prawidłowego i jednolitego stosowania prawa w postępowaniu sądowym, administracyjnym, w sprawach o wykroczenia oraz w innych postępowaniach;

5a) gromadzenia, przetwarzania i analizowania w systemach informatycznych danych, w tym danych osobowych, pochodzących z prowadzonych lub nadzorowanych na podstawie ustawy postępowań oraz z udziału w postępowaniu sądowym, administracyjnym, w sprawach o wykroczenia lub innych postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy, przekazywanie danych i wyników analiz właściwym organom, w tym organom innych państw, organizacjom międzynarodowym, w tym ponadnarodowym, oraz organom Unii Europejskiej, jeżeli przewiduje to ustawa lub umowa międzynarodowa ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską lub jeżeli przekazywanie danych i wyników analiz tym organom i organizacjom wynika z odrębnych przepisów; administratorem tych danych, w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie danych osobowych, gro-

madzonych i przetwarzanych w ogólnokrajowych systemach informatycznych prokuratury jest Prokurator Generalny;

8) współdziałania z organami państwowymi, państwowymi jednostkami organizacyjnymi i organizacjami społecznymi w zapobieganiu przestępczości i innym naruszeniom prawa;

8a) współpracy z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych;

10) podejmowania innych czynności określonych w ustawach.

Treść cytowanych przepisów ustawy o prokuraturze nie pozostawia wątpliwości, co do błędności stanowiska Prokuratora Generalnego, że „prokuratura nie gromadzi, gdyż nie ma ku temu podstaw prawnych, danych o osobach skazanych, ich sytuacji życiowej i spełnianiu przez konkretne osoby warunków do ewentualnego objęcia dozorem elektronicznym”, a w konsekwencji „prokuratorzy nie mają instrumentów prawnych, by osiąść z urzędu wiedzę o konkretnych skazanych kwalifikujących się do SDE”. Istotne jest tu przypomnienie, że ani Kodeks karny wykonawczy, ani też ustawa o dozorcze elektronicznym, nie określa, ani nie ogranicza prokuratorowi zakresu przedmiotowego wniosków składanych do sądu penitencjarnego w ramach incydentalnego postępowania wykonawczego, a więc normatywnie nie przesądza o kwestii defensywnego czy ofensywnego kierunku działalności prokuratora. Fundamentalnego znaczenia w tym zakresie nabiera treść art. 3 ust. 1 pkt 10 ustawy o prokuraturze, zawierająca normę blankietową, na mocy której prokurator, stojąc na straży praworządności, jest uprawniony do dokonywania innych czynności określonych w ustawach, a więc i tych określonych w ustawie o dozorcze elektronicznym. Prowadzi to do wniosku, że wbrew twierdzeniu Prokuratora Generalnego, prokuratorzy posiadają instrumenty prawne, by osiąść z urzędu wiedzę o konkretnych skazanych kwalifikujących się do wykonania kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego. W tej grupie czynności należy bowiem ujmować aktywność prokuratora w ramach incydentalnego postępowania wykonawczego na podstawie ustawy o dozorcze elektronicznym. Nie powinno też budzić wątpliwości, że działania prokuratora w takich incydentalnych postępowaniach wykonawczych, w tym także w charakterze rzecznika interesu publicznego, mogłaby przyczynić się do prawidłowego i jednolitego stosowania prawa w postępowaniu karnym wykonawczym dotyczących udzielenia skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego⁴².

Zaprezentowane rozważania wynikają z normatywnych refleksji na tle powołanych przepisów i prowadzą do konkluzji, że wbrew sugestiom Prokuratora Generalnego, intencją polskiego ustawodawcy odwzorowaną we wskazanych konstrukcjach normatywnych, jest aktywny udział prokuratora w systemie do-

⁴² Por. J. Zagrodnik, *Udział prokuratora...*, *op. cit.*, s. 65.

zoru elektronicznego. Rolą zaś Prokuratora Generalnego jest taka organizacja powszechnych jednostek prokuratury, by ich struktura umożliwiła jak najw-szechstronniejszą realizację tych normatywów, na przykład przez wydzielenie w powszechnych jednostkach prokuratury komórek do spraw incydentalnych postępowań wykonawczych w systemie dozoru elektronicznego.

TYPES OF ACTIVITY OF PROSECUTOR IN ELECTRONIC SURVEILLANCE

Abstract

The purpose of this study is to analyze the participation of the prosecutor in criminal proceedings incidental regulations implied request for permission to hold a convicted imprisonment electronic surveillance, in particular the definition of its role, tasks and legal forms of action, as well as an analysis aimed at his disposal in connection with the possibility of being served by the convicted sentences outside prison electronic surveillance. Analysis of normative structure is designed to answering the question whether the prosecutor's participation in such incidental proceedings shall meet all the assigned functions and determine what is the current position of the prosecutor in criminal proceedings such incidental executive and that its participation in this proceeding is needed. In the literature, the process is not yet dealt with these issues. Such an analysis seems more important in the context of the current negligible activity of prosecutors in electronic surveillance.

